

50101313: สาขาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์

คำสำคัญ: คติการสร้างพระพุทธรูปไม้ในล้านนา

ศิวพงศ์ ศักดิ์สิทธิ์: คติการสร้างพระพุทธรูปไม้ในล้านนา. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:
ศ.ดร. ม.ร.ว. สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์. 358 หน้า.

พระเจ้าไม้หรือองค์พระปฏิมาที่สร้างด้วยไม้ ได้ถูกนำมาเชื่อมโยงเกี่ยวกับเรื่องของ “อานิสงส์” ซึ่งหมายถึงผลแห่งกุศลกรรม หรือประโยชน์อันจะได้รับจากการได้ทำบุญหรือได้สร้างประโยชน์ไว้ ชาวล้านนามีความเชื่อว่าการทำบุญทำกุศลอันมีเจตนาบริสุทธิ์ ย่อมจะได้รับผลแห่งบุญนั้นตอบแทน แม้สิ่งที่จะมีมูลค่าเล็กน้อยก็ตาม เกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องอานิสงส์ต่าง ๆ นั้น ความเชื่อเหล่านี้เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์มังราย กล่าวถึงการสร้างพระพุทธรูปด้วยไม้แก่นจันทน์ของพญาเมืองแก้ว แต่หลักฐานที่เก่าที่สุดเท่าที่พบในขณะนี้ อยู่ในช่วง ปี พ.ศ. 2247 ที่เมืองน่านมีการสร้างอย่างต่อเนื่องจนถึงช่วงที่ล้านนาได้ขับไล่พม่าออกจากล้านนา ได้มีการกวาดต้อนกลุ่มชาติพันธุ์ไท เช่น ไทลื้อ ไทเงิน ไทยอง มาตั้งถิ่นฐานทั่วไปในล้านนา ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดในการสร้างพระพุทธรูป ได้มีสร้างพระเจ้าไม้ให้กับพระพุทธศาสนา เป็นรูปแบบสกุลช่างพื้นถิ่น ด้วยความศรัทธาในศาสนาพุทธได้นำสิ่งที่อยู่รอบตัวมาสร้างแทน พระเจ้าไม้ในยุคนี้ค่อนข้างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่หลากหลาย ส่วนคติการสร้างพระพุทธรูปไม้ล้านนา จะมีกรอบแนวคิดเดียวกันทั้งหมด คือ คำศาสนาตรวบ 5000 ปี เป็นที่ไหว้บูชาแก่นและทิวเขาทั้งหลาย อุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่ญาติ หรือสัตว์ที่ล่วงลับ เพื่อแต่คำบนบานสานกล่าวและสร้างเป็นพระเจ้าชะตา เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตัวผู้สร้างเอง ต่อท้ายด้วยคำปรารธนาอานิสงส์ที่ได้จากการถวาย คือ สุข 3 ประการ สุขบน โลกมนุษย์ โลกสวรรค์ โลกพระนิพาน ปรารธนาไปเกิดเป็นพระอรหันต์ในยุคพระศรีอริย์ ปรารธนาไปเกิดบนสวรรค์ชั้นฟ้า ปรารธนาให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บ และปรารธนามีปัญญาคงแม่น้ำทั้ง 5 สาย

กล่าวได้ว่า พระเจ้าไม้ล้านนา เป็นรูปแบบสกุลช่างใหม่ที่เกิดขึ้นใหม่ที่ผสมผสานความเชื่อเรื่อง อานิสงส์มาถวายนับปีการ ที่พุทธศาสนิกชนเชื่อว่าถ้าได้สร้างถวายให้กับพระพุทธศาสนาแล้ว กุศลผลบุญที่ได้กระทำไว้ในชาตินี้จักน้อมนำผู้คนเหล่านี้มีความสุขทั้งชาตินี้ ชาตินี้ และชาติต่อไป ดังจารึกฐานพระเจ้าไม้ได้กล่าวว่า “สุขที่เมืองมนุษย์ สุขที่เมืองสวรรค์ และสุขแห่งพระนิพาน” เทอญ

ภาควิชาโบราณคดี

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

50101313: MAJOR: HISTORICAL ARCHAEOLOGY

KEY WORD: CONCEPT ON THE BUILDING OF WOODEN BUDDHA IMAGES DURING LANNA PERIOD

SIRAPONG SAKSIT: CONCEPT ON THE BUILDING OF WOODEN BUDDHA IMAGES DURING LANNA PERIOD. THESIS ADVISORS: M.R. SURIYAVUDH SUKHASVASTI, Ph.D. 358 pp.

Pra-Chao-Mai is an image of Buddha made of wood. It is concerned with belief of “A-Ni-Song”, which is meant to a consequence of virtue that will be gained by making favorable sacrifices for Buddhism. Lanna People (Natives who live in the area formerly comprising the old Kingdom of Lanna) have been believing that their sincere devotion will let them obtain good result of merit, even though the good things they’ve done are less worthy. According to Lanna history, beliefs of A-Ni-Song have been occurred since the dynasty of Mang Rai. It referred to a building of Buddha statue made of sandalwood by Phaya Muang Kaew However, the oldest evidence which have recently found is in duration of 1704. It mentioned to the building of Buddha images which were frequently built at that time. Until the period of the end of Burmese rule, the Kingdom of Lanna captured and herded many Tai ethnic groups, including Tai Lue, Tai Kuen, and Tai Yong. Then, they settled down in the kingdom. It concerned with their influence on the form of Buddha images which had been obviously changed. Due to people’s faith in Buddhism, those of Pra-Chao-Mai were built for worshiping the Buddha. Their form depended on traditional form of each native expert sculptor group and available local materials for building as well. Therefore, those of Pra-Chao-Mai in this era rather had various identities. Nevertheless, there were the same purposes which are to support Buddhism until B.E. 5000 henceforth to building sacred statues for worshiping by all Buddhists and other gods in natives’ faiths, to be the point for praying for ancestors and any deceased creatures, to redeem a vow to the Buddha, and to be an honor and virtue for all contributors as well. People attend Buddha image’s building with hope for attaining A-Ni-Song as three of happiness: happiness on the earth, happiness on heaven, and happiness of nirvana. They also wish to reincarnate as Buddhist saint in the next era of Maitreya (in B.E. 5000) to ascend to heaven, to have faith healing, and /or to get sage.

The new form of Pra-Chao-Mai was created by new era sculptor group The rationale for building still involved with Buddhists’ belief that they will gain lot of A-Ni-Song by building Buddha images for their religion. These will let them found delight in recent life, next life, and life after next life, as the inscription on base of Pra-Chao-Mai that “Happiness on the Earth, Happiness on Heaven, and Happiness of Nirvana, Amen”

Department of Archaeology
Student’s Signature.....
Thesis Advisor’s Signature

Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2011

กิตติกรรมประกาศ

ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับความช่วยเหลือจากครู อาจารย์ เพื่อนพ้องน้องพี่ จากบุคคลหลายภาคส่วนได้เป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำทางอันนำสู่กระบวนการที่ทำอย่างเป็นระบบ ซึ่งประการแรกสุด ขอขอบพระคุณ ศ.ดร.ม.ร.ว. สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่เสียสละเวลาอันมีค่า ได้ตรวจทานข้อมูลวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ฉบับแรกจนถึงฉบับสุดท้าย โดยให้ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของขั้นตอนในการทำวิจัย และจุดประกายความคิดในเรื่องของการจำแนกรูปแบบสกุลช่างพระพุทธรูปไม้ล้านนาอันเป็นประโยชน์ต่อการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ ศ.ดร.ผาสุก อินทรารุช อ.ดร. จิรัสสา คชาชีวะ และผ.ศ. มยุรี วีระประเสริฐ ศ. สุรพล คำหริกุล อ.วิณี พานิชพันธ์ ร.ศ. ดร. วรลัญจก์ บุญยสุรัตน์ อ.ดร.เสียศักดิ์ แสนยาเกียรติคุณ อ.สราวุธ รูปิน อ.ดร.เมธี เมธาสิทธิ สุขสำเร็จ กลุ่มชุมชนบ้านปางสนุก อาจารย์อนุกุล ศิริพันธ์ จากวิทยาลัยอินเตอร์เทค จังหวัดลำปาง พระน้อย นรุตโม รักษาการเจ้าอาวาสวัดปางสนุก เจ้าอาวาสวัดพญาวัด วัดสวนหอม วัดค้ำะ วัดบ้านหลุก วัดประตูป่า วัดพระหลวง ที่เสียสละเวลาอันมีค่าในการอาสาในการพาไปเก็บข้อมูลตามวัดต่างๆ อย่างบ่อยครั้ง จนได้ข้อมูลจำนวนมาก และมีความหลากหลาย

อ. กุเดช แสนสา อ. อนุสรณ์ บุญเรือง นายธำปกรณ์ นางธำปณีย์ เครือระยา นายเนติ พิเคราะห์ขอขอบพระคุณ ศูนย์โบราณคดี ภาคเหนือ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการอนุเคราะห์ข้อมูลพระพุทธรูปไม้ในเขตอำเภอแม่ทะจังหวัดลำปาง

สำหรับช่างผู้สร้างพระพุทธรูปไม้ทั้งหลายในล้านนาที่ล่วงลับไปแล้ว ในการสร้างสรรค์พุทธปฏิมา ที่ปัจจุบันยังคงหลงเหลือไว้ให้ศึกษาจนการวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จไปมิได้ ถ้าขาดผู้มีพระคุณ ดัง พ่อ แม่ คือ พ่ออู๊ด แม่จำเนียร และน้องทวิทรัพย์ ศักดิ์สิทธิ์ ที่ทำงานลำบากตรากตรำ ตากแดดตากฝนเพื่อหาเงินส่งลูกให้เรียนในตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา จนในที่สุดวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และถ้าความดีของการศึกษา คติการการสร้างพระพุทธรูปไม้ล้านนาในครั้งนี้ เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่จะจุดประกายความคิดให้บุคคลรุ่นต่อไป ตลอดจนเพื่อเป็นการรักษามรดกภูมิปัญญา และคำขุพระพุทธศาสนาพระสมณะโคดมไปนานตราบ 5000 ปี ขอให้อันนิสงส์จากหนังสือเล่มนี้ ได้แผ่ไปถึงบุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่หรือผู้ล่วงลับไปแล้ว ขอให้ทุกมีอายุ วรรณะ สุขชะ พละ ตลอดจน มีสุข 3 ประการ คือ “ สุขบนโลกมนุษย์ สุขบนโลกสวรรค์ และสุขแห่งพระนิพาน ” ด้วยเทอญ